

Turnul de strajă

Nicu Vrabie, Editura *Alutus*, Miercurea-Ciuc, 2003, 94 pag.

Condițiile fizice și biologice sunt indispensabile formării civilizației, însă nu suficiente ca să o creeze ori să-i determine nașterea. Pentru aceasta este necesar să intre în scenă factorii psihologici, unitatea limbii, care să poată favoriza schimbările spirituale. Este necesar ca Biserica, familia, școala să recunoască un anumit cod moral, o tradiție proiectată în timpuri imemorabile, ce definește specificul locurilor. Fără doar și poate, pare a ne mai transmite Nicu Vrabie prin recent apăruta sa carte, *Turnul de strajă* (Editura *Alutus*) - este nevoie și de credință într-o lume supranaturală, sau măcar într-o utopie care să facă din moralitate un cult. Adevărul corolar al existenței, conștiința locuitorilor din comunele Tulgheș, Corbu, Borsec și Bilbor - de a se situa în centrul Universului - a conferit perenitate unei istorii izvorâte din negura timpurilor. Această istorie, privită diacronic, în toată complexitatea aspectelor materiale și spirituale, formează obiectul cărții: *“datele istorice, cele privind geografia ținutului, se alătură aspectelor legate de folclorul literar, folclorul obiceiurilor, de etnografie - notează autorul în Argument - pentru a oglindi specificul locurilor în care oamenii, uniți prin curgerea neconținută a Bistricioarei, cu speranța și credința, își duc traiul sub atotputernicia Spiritului Divin”*. Printr-o formulă unică în felul său, cartea *“se dorește o pledoarie pentru frumusețea și farmecul naturii spațiilor mirifice”* în speranța că *“factorii responsabili ai turismului românesc își vor îndrepta atenția și spre aceste ținuturi de legendă”*.

Clipa trăită și eternitatea se întrepătrund într-un sentiment al *“elegiei fără sfârșit”* pe ancadramentul căruia autorul proiectează, încă din primul capitol, locurile și oamenii. Năzuința cărții este de a recupera specificul spiritual și cultural, folosind cele mai variate surse livrești, folclorice sau de circulație orală: *“fragmente disparate de pagini arhivistice”, “spusele celor mai în vârstă”, “mărturiile unor călători”*, lucrări de referință ale unor personalități ilustre, fascinate de cetatea eternă a Transilvaniei (A. Gerands, Alecu Russo, Orbán Balázs, O. C. Tăslăuanu). Deși nu este o descriere aridă, volumul își certifică valoarea

științifică prin argumentația bazată pe documentul de epocă, prin explicațiile lingvistice. Decodarea toponimiei trădează - în descendența aceeași năzuințe de definire a specificului autohton - conștiința nemărturisită parcă a cercetătorului, că pentru a-și revendica dreptul la existență, orice realitate trebuie mai întâi să poarte un nume: Tulgheșul *“pare a-și trage numele de la cuvântul stejăriș”* sau, *“într-o interpretare mai aproape de noi, de tulga (tolog)”* - consemnează profesorul Nicu Vrabie; numele localității Corbu este pus în legătură cu legenda despre Stânca Corbului, prezentată într-o descriere a lui Alecu Russo; despre Bilbor *“se credea că la origine ar proveni din slavă - belai bor”* ceea ce ar însemna “bradul alb”; numele de Borsec provine de la borviz (apă minerală).

De muntele Ceahlău *“denumit în câteva colțuri întunecoase ale geografiei moderne Pion”*, Nicu Vrabie leagă nu numai conotația mitologică de *“stâlp, coloană a cerului sau axis mundi”* ci și psihologia umană a munteanului de la nordul județului. Profilul moral al acestei psihologii, având parcă o tușă de tablou renașcentist, este definit prin raportare la producțiile materiale și spirituale, la morală și credință: *“oameni și locuri din Tulgheș, Corbu, Borsec și Bilbor, sub eterna priveghere a Ceahlăului, străbat cărările întortocheate ale vieții...”*, în speranța unui timp al *“înfloririi înaintea lui Dumnezeu”*.

Istoria este pentru autorul cărții, ca și pentru Raymond Aron, știința totalizatoare, ceea ce însemna *“devenirea pământului, a cerului și a speciilor ca și a civilizației”*. Este motivul pentru care volumul scoate din anonim specificul național local, proiectat fie în *illo tempore*, fie într-o istorie semnificantă: obârșile Corbului sunt proiectate într-un timp auroral al legendei, în vreme ce Tulgheșul își revendică începuturile în *“epoca romană”*. Formele de relief, vecinii, clima, resursele naturale, fauna, resursele umane întregesc acest tablou. Faptul istoric autohton este raportat în permanență la istoria Europei, autorul convingându-se și prin dimensiunea sincronică, de valabilitatea argumentelor aduse.

Ca o apoteoză a locurilor și a oamenilor, a unității naționale, ultimul capitol este o incursi-

une în memoria timpului, cuprinzând impresii ale oamenilor de cultură din cele trei provincii românești, ce au vizat locurile: Daniil Skavinski, Vasile Alecsandri, Orbán Balázs, Carol Popp de Sarmar, Ionel Teodoreanu, etc. Detaliile referitoare la arhitectura lăcașurilor

de cult, considerate simboluri ale permanenței, *“în curgerea fără istov a timpului, puncte de reper ale continuității neamului”*, trădează veleitățile eseistice ale autorului, adăugate subtil înclinației spre cercetare și meditație.

Dr. Doina Butiurcă